

Διαβάζοντας τις Σχεδίες.

“Υποκλίνομαι
Ευτυχής σαν ανθρωπότητα
Χωρίς θρησκείες ενοχές και
Αμαρτίες”

Σχεδίες, Γιώργος Δουατζής
Εκδόσεις Καπόν, Αθήνα 2012

Οι Σχεδίες αποτελούνται από 71 ποιήματα, εκ των οποίων τα τελευταία 18 ανήκουν στην ένθετη ενότητα «Σκούρα Ομορφιά», μια αλληλουχία ερωτικών ποιημάτων. Κύριο χαρακτηριστικό της συλλογής είναι ο λιτός λόγος που κυμαίνεται ανάμεσα στον λυρισμό και τον ρεαλισμό με κάποιες προεκτάσεις προς τον υπερρεαλισμό. Λόγος απλός, σχεδόν καθημερινός που μιλά στον αναγνώστη· αυτός είναι ο ποιητικός λόγος του Δουατζή. Η ποίηση του αντιστρατεύεται το status quo του Μοντερνισμού και των συγχρόνων του. Καμιά ερμητικότητα, καμιά κρυπτικότητα. Η ποίηση της δυσκολίας για τον Δουατζή είναι εκτός των οριζόντων του. Ο ποιητής θέλει να κοινωνήσει το έργο του, να το μοιραστεί· μέσον για αυτό είναι ο λιτός, ο καθημερινός και εν πολλοίς αφαιρετικός λόγος που μιλά στον αναγνώστη.

Κι αυτή ακριβώς η επικοινωνία ποιητή- αναγνώστη είναι που καθιστά την εν λόγω ποίηση εξ ορισμού εξωστρεφή. Ο Δουατζής είναι ο ποιητής του σήμερα, του κοινωνικού παρόντος, αυτός που μιλά όχι για την ψυχή του αλλά για το κοινωνικό γίνεσθαι πολλές φορές μέσα από το δικό του, προσωπικό πρίσμα. Η εξωστρέφεια της ποίησης του συνίσταται σε δυο βασικούς άξονες: α) στην ποιητική κοσμοθεωρία του Δουατζή, δηλαδή στις απόψεις του ίδιου για τη λειτουργία της ποίησης και β) στην αναφορά αλλά κυρίως στην απεύθυνση προς το συλλογικό Υποκείμενο, δηλαδή στο ότι η ποίηση του εκφράζεται και εκφράζει το κοινωνικό γίνεσθαι, το αμιγώς συγκαιρινό. Από αυτή την άποψη θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για κοινωνική ποίηση όμως θα ήταν απόπημα, καθώς για το Δουατζή ποίηση, δημιουργός, κοινωνικό σύνολο, έρωτας και πάσης φύσεως πόνος βρίσκονται σε απόλυτη συνάρτηση μεταξύ τους, χωρίς τίποτα να χάνεται απ' την αξία τους κι όλα μαζί να συντείνουν και να συγκλίνουν προς έναν πολυεπίπεδο όρο, απ' την άποψη της νοηματοδότησης, που είτε δηλώνεται ρητά είτε υποφώσκει στο υπο- κείμενο και που για το Δουατζή αποτελεί την πεμπουσία της ζωής. Αυτός ο όρος είναι η Αγάπη.

Για τον Δουατζή Αγάπη σημαίνει ανθρωπισμός, αυτογνωσία, κοινωνική συνείδηση και ευσυνειδησία, αυτοκριτική, σκέψη, μελέτη του Λόγου, έρωτας για τη ζωή και το συνάνθρωπο. Εν ολίγοις η Αγάπη είναι η επανάσταση, το όπλο της επανάστασης, η κινητήριος δύναμη αλλά και το αποτέλεσμα αυτής της επανάστασης που στόχο έχει και απώτερο

σκοπό την κοινωνία, εννοούμενη ως κοινότητα ανθρώπων, οι οποίοι έχουν ή δύνανται να έχουν ή δέον γενέσθαι να έχουν αξίες. Αυτό ακριβώς είναι που καθιστά την ποίηση του Δουατζή εξωστρεφή, και αντιστρατευόμενη την ιδιωτική εσωστρέφεια.

Αυτός ο τελευταίος όρος είναι σημείο κομβικό και δηλώνει τη μόνωση του σημερινού ανθρώπου, την αδιαφορία προς τον συνάνθρωπο και την κοινωνία συλλήβδην και εν τέλει αυτό που οδήγησε στην επικρατούσα κρίση που κατά το Δουατζή ξεκίνησε ως κρίση αξιών, μετασηματίστηκε σε κοινωνική κρίση και κατέληξε σε οικονομική. Αυτή την πολυδιάστατη και πολυεπίπεδη κρίση ο ποιητής την καταγγέλλει και σ' αυτήν έρχεται να απαντήσει με κελεύσματα προς τους διανοητές και το ρόλο που πρέπει να διαδραματίσουν σ' αυτή την συγκυρία. Είναι επομένως η ποίηση του Δουατζή μια ποίηση όχι επικαιρική αλλά επίκαιρη, μια ποίηση βαθιά ανθρώπινη, με όλη της την τραγικότητα και διαπνεύμενη από ουσιαστική αγάπη προς τον άνθρωπο και την κοινωνία. Και από αυτή την πλευρά ο ποιητής με αυτό το έργο κομίζει στη σημερινή Τέχνη την ανανέωση και την επανατοποθέτηση της σε βάσεις που προ πολλού είχε απολέσει.

Σε αυτό όμως το σημείο πρέπει να επικεντρωθούμε στα δεδομένα της συλλογής προκειμένου να γίνουν αντιληπτά όλα αυτά. Η μελέτη θα χωριστεί σε δύο άνισες ενότητες: στην πρώτη θα εξεταστούν όλα τα ποιήματα εκτός απ' το τελευταίο και στην δεύτερη θα μελετηθεί η «Σκούρα Ομορφιά» θεωρούμενη ως ένθετη ενότητα.

Ξεκινώντας θα πρέπει να επισημάνουμε πως στην πρώτη ενότητα έχουμε δυο βασικές κατηγορίες ποιημάτων : αφ' ενός ποιήματα που μιλούν για την ποίηση και δη για την ποιητική πράξη και αφ' ετέρου ποιήματα που μιλούν για την ποίηση εν σχέσει με την κοινωνία. Αυτές οι δυο κατηγορίες συχνά συμφύρωνται και δημιουργούν ένα πλέγμα πολύμορφο που οι σχέσεις του νοηματοδοτούνται ποικιλοτρόπως.

Από παράδειγμα συμφυρμού αποτελεί ο τίτλος της συλλογής που αρθρώνεται σε δυο επίπεδα. Έχουμε ένα μέσον για να σωθεί ο ποιητής αλλά και ένα μέσον που δίνεται από τον ποιητή σε όποιον το χρειάζεται. Το δίπολο Ποιητής- Κοινωνία, άτομο-σύνολο είναι χαρακτηριστικό αυτής της θέσης που εκφράζεται στο ομότιπλο ποίημα ως εξής:

*Όταν οι λέξεις εξακολουθούν πεισματικά να μην
Κάποιος βογκάει και πενθεί
Απειλείται φοβάται και εκλιπαρεί*

Πονάω...

Κι έπειτα πάλι και ξανά

Ήρθαν οι λέξεις σχεδίες
Σε αγριεμένη θάλασσα

Α, οι λέξεις, οι σχεδίες μου κι οι ναυαγοί.
(Σχεδίες)

Μπορούμε, λοιπόν, να αντικαταστήσουμε το λέξημα σχεδίες με το λέξημα λέξεις, που αποτελεί συνδήλωση του λεξήματος ποιήματα και επομένως να ανασυστήσουμε μια θεωρία περί ποίησης που ως βασική της αρχή θα έχει το ότι η ποίηση είναι αυτή με την οποία επιβιώνει το ποιητικό υποκείμενο αλλά και αυτή που δίνει το ποιητικό υποκείμενο προκειμένου, και σύμφωνα με την κοσμοθεωρία του, να δώσει χείρα βοηθείας στον άνθρωπο και την κοινωνία εν γένει.

Εκτός από σχεδίες σωτηρίας ή έστω επιβίωσης, η ποίηση είναι και «δεκανίκια», είναι στήριγμα· «πάντα με στήριζαν οι λέξεις», δηλώνει το ποιητικό υποκείμενο, για να συμπληρώσει μετά:

Αυτοί θαρρούσαν ότι έπαιζα με τις λέξεις
Δεν κατάλαβαν ότι τα δεκανίκια μου
Ήταν τα τεράστια στέρα γεφύρια
Που με πήγαιναν πέρα κι από τους ουρανούς
Προς...

(Δεκανίκια)

Αν, όμως, η ποίηση είναι έρισμα αλλά και μεταφορικό μέσο για άλλους κόσμους, πολλές φορές μπορεί να γίνει κάτι το επικίνδυνο, το υπό αμφισβήτηση διότι:

Πώς να πιστέψεις δάκρυα
Περιγραφές κι εξιστορήσεις
Με τόσες σωσίβιες κατασκευές
Που σβύνουν τα πιο ριψοκίνδυνα όρια
Του ψέματος με την αλήθεια
(Ορια)

Το ποιητικό υποκείμενο αντιλαμβάνεται τη δύναμη της ποίησης αλλά και τον πόνο που προκαλεί. Η ποίηση είναι, λοιπόν, πολυδιάστατη και συνεχώς το ποιητικό υποκείμενο μας παρουσιάζει τις πολλαπλές εκφάνσεις και λειτουργίες καθώς:

Η ποίηση [...]
Με τη σιωπή της γνώσης
Κάνει τα όνειρα αληθινά
Κι ας είναι αιμόφυρτα ή μεθυσμένα
Και φεύγει

Μόνο στην πλήρη αποδόμηση κυττάρων
(Κόκκινο)

Παρά ταύτα για τον Δουατζή η ποίηση είναι μια ευρεία έννοια, η οποία συναντάται και σε κάποιες στιγμές της καθημερινότητας, όταν υπάρχει το στοιχείο της αληθινής έκφρασης των συναισθημάτων:

Είναι σαν εκείνο το χωρίς λέξεις ποίημα
Που διάβασες στα μάτια τους
Πριν το μεγάλο και οριστικό Αντίο

Πόσα ποιήματα διάβασες
Πόσους κατευόδωσες

Κι εκείνα τα χτυπήματα της νεότητας στην πόρτα
Να ρωτούν
Ως πότε οι μεταγγίσεις σε λευκά χαρτιά...
(Άλεκτο ποίημα)

Μα, αν για τον Καρυωτάκη η ποίηση είναι «το καταφύγιο που φθονούμε», για τον Δουατζή είναι ο κόσμος:

Εκεί όπου
Οι άνθρωποι
Βρίσκουν στην ποίηση
Το πιο ασφαλές καταφύγιο
Και βυθίζονται σε ύπνο
Μακάριο αλεξιπνο
[...]
Εκεί όπου
Οι ανθρώπινες πληγές
Ζωγραφίζονται στον άνεμο
Τα πιο προσωπικά ποιήματα
Σκορπίζοντας στη γη
Δύναμη αντοχής κι ελπίδα
(Μακάρια καταφυγή)

Όλα αυτά για το ποιητικό υποκείμενο είναι στοιχεία εκ των ων ουκ άνευ της ποίησης και η σύνθεση και συναρμογή τους δημιουργεί ένα ψηφιδωτό που η κάθε ψηφίδα του ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένες περιστάσεις αλλά μόνη της δεν μπορεί να σταθεί. Έτσι:

Η απώλεια πένθος
Στο πένθος ταιριάζει
Το κενό κι η σιωπή
Άκρα της ζωής σιωπή
Εκεί που δεν χωρούν οι λέξεις

Αυτή η λύπη δεν αφήνει περιθώρια
Για γραφές και ανατάσεις
(Αυτή η λύπη)

Συνεχίζοντας, μπορούμε να πούμε ότι ο Δουατζής δίνει στον αναγνώστη την προσωπική του μαρτυρία για την ποίηση, δηλαδή πώς αυτή λειτουργεί στον ψυχισμό του ανθρώπου. Σε ένα επόμενο στάδιο, βέβαια, γίνεται λόγος και για την ποιητική πράξη αυτή καθαυτή. Στο «Οι ήρωες μου», π.χ., ακούμε τον ποιητή να μας λέει ότι:

Οι ήρωες μου
Φορούν ξεθωριασμένα ρούχα
Διηγούνται απέλπιδες εφόδους
Στέκονται δεκαετίες περήφανοι
[...]
Γυρεύοντας μιαν αναγνώριση
[...]
Τραγουδούν ύμνους ζωής δοξαστικούς
[...]
Απλώνουν το χέρι μόνο για να δώσουν
[...]
Έχουν βλέμμα σταθερό
Ήλιος τους σημαδεύει στην καρδιά
Κρυώνουνε κι αναζητούν
Όνειρο κοινό ανθρώπινο
Να ζεσταθούν
(Οι ήρωές μου).

Ακόμη κι αν τα ποιητικά πρόσωπα είναι τόσο βαθιά ανθρώπινα, τόσο που να εξαϋλώνονται εκ του αυτομάτου χάρη στον βαθύ ανθρωπισμό που τα επενδύει ο ποιητής, η ποίηση ως έννοια οντολογική έχει άλλη λειτουργία πάνω στους Ήρωες:

Α, κύριοι Καραντάνη και Ανάργυρε, κυρία Νίκη Κωτσοβούλου, μου δώσατε σχεδίες διάσωσης και τώρα ως ελάχιστη ανταπόδοση σας δίνω αυταπάτη αθανασίας.
(Ευγνώμων καταγραφή)

Ο ποιητής όμως, έχοντας συνείδηση απόλυτη διερωτάται μαζί και αυτοβεβαιώνεται:

Σε ποια γενιά να με κατατάξεις
Αφού κανείς δε μπόρεσε
Να κλείσει σε γενιές και ορισμούς
Τον ουρανοβυθισμένο Ποιητή
Και κυρίως με τη γνώση να ζει

*Άρα και να πεθαίνει
(Κατατάξεις)*

Από τα παραπάνω γίνεται προφανές ότι η Ποίηση αφορά τόσο τον ψυχισμό του αναγνώστη όσο και την ψυχοστασία του ίδιου του ποιητή. Παρατέθηκαν οι διάφορες λειτουργίες της ποίησης ως ψυχικού και καλλιτεχνικού προϊόντος, έτσι όπως τις δίνει ποιητικά ο Δουατζής, θα ήταν όμως ελλιπής η μελέτη του ποιητικού σύμπαντος των Σχεδίων αν δεν γινόταν αναφορά και στις σχέσεις Ποίησης και Κοινωνίας, μιας παραμέτρου καταλυτικής για την ανάγνωση του έργου. Και πράγματι, η σύλληψη ξεκινά με αυτή τη σχέση όταν στο πρώτο ποίημα το ποιητικό Υποκείμενο δίνει εν είδει αφηγηματικού προγράμματος μια εξαγγελία-εξομολόγηση που οριοθετεί νοηματικά και χωροταξικά τις κατευθυντήριες γραμμές του ποιητή. Παραθέτουμε το ποίημα στο σύνολο του:

*Η ελάχιστη συγγνώμη
Να στρώσουμε τα ποιήματα μας
Πορφυρό χαλί
Στις λεωφόρους του μέλλοντος*

*Να διαβούν οι νέοι
Με τη ματιά υψωμένη*

*Με την ελπίδα να μεταλάβουν
Τουλάχιστον αυτοί
Την ύστατη δικαίωση*

(Η συγγνώμη)

Είναι βαρύνουσας σημασίας αυτό το ποίημα διότι αφ' ενός το ποιητικό Υποκείμενο εν ονόματι ενός κοινωνικού συνόλου απολογείται για ππαιίσματα, ίσως και πλημμελήματα του παρελθόντος, άρα παλαιότερης γενιάς, και αφ' ετέρου διότι έχει την ελπίδα ότι μέσω του έργου η νεότερη γενιά θα ανταμειφθεί για δυσκολίες και διορθωμένα πλέον ατοπήματα του παρελθόντος. (Το έργο, εδώ, με την έννοια μιας αφύπνισης και αντίδρασης που θα γίνει το πάτημα για μια ανατροπή).

Επομένως, ο ποιητής απευθύνεται στη νέα γενιά, σε ένα ευρύ κοινωνικό σύνολο, που έκτος απ' την απολογία, απευθύνει και την προτροπή για κοινωνική αφύπνιση. Ενδεικτικοί είναι οι στίχοι:

*Σαν ψίχουλα δείπνου μυστηριακού
Πέφτουν στη γη οι στίχοι μου
Και τα σοφότερα των μυρμηγκιών
Τους μεταφέρουν σε υπόγειες στοές
Σκεπτόμενα τους δύσκολους χειμώνες.
(Ψιχία)*

Προχωρώντας και διαβάζοντας τις Σχεδίες συνεχώς ανακαλύπτουμε τον βαθιά πολιτικό χαρακτήρα τους. Πολιτικός με την έννοια της κοινωνικής αφύπνισης και της σκέψης πάνω σε πράγματα τρέχοντα της κοινωνίας:

Και ήρθαν οι έμποροι ζύγισαν το μυαλό μου με αριθμούς ποσοστά και αποδόσεις και τους έπιασα να κλέβουν στο ζύγι όπως πάντα έκαναν οι έμποροι.[...]

Δεν φταίνε που δεν μπόρεσαν
Να ζήσουν ευτυχείς
Σαν λαός χωρίς πολιτικάντηδες
Ληστές κακοποιούς
Και κυνικές πουτάνες
(Κλοπές εν κενώ)

Μα, αν αυτός ο τόνος δίνεται κάποιες φορές υπαινικτικά, αλλά όχι κρυπτικά, για χάρη της ποιητικότητας, σε ορισμένα σημεία ο ωμός λόγος γίνεται ο καθοριστικότερος παράγοντας για να διοχετευτεί το μήνυμα στον αναγνώστη. Ένα τέτοιο παράδειγμα που μαρτυρεί τη θέση της κοινωνίας, αυτή τη φορά ως υπαρκτή πραγματικότητα είναι και το ακόλουθο:

Στην πόλη αυτή που κατοικώ
Γέμισε ο ορίζοντας απαγορεύσεις
Φόβους διλήμματα
Μίσος φυλακισμένα σπέρματα
Κι ολόμαυρες πουτάνες
[...]
Πληρώθηκε ο χώρος απαξίωση
[...]
Απλώθηκαν κραυγές ανθρώπων
[...]
Βάρβαρη ομίχλη κατακτητική
Δάκρυα καπνοί και χημικά
[...]
Φυλάκισαν χαρά κι ανάσες
Και το ξημέρωμα απόκαμε
Και ξέχασε να έρθει

(Στην πόλη αυτή)

Αυτός ο χειμαρρώδης λόγος έρχεται σε αντίθεση έναν λόγο λιτό και λυρικό που μέσα από εικόνες είτε του αστικού τοπίου είτε της υπαίθρου κατορθώνει να αρθρώσει λόγο πολιτικό, που όμως η διαφορά με τον προηγούμενο ωμό λόγο είναι ότι τώρα ο αφηγητής κατέχει εντονότερα σε νοηματικό επίπεδο την ιδιότητα του ποιητή.

Με το χρόνο ξεθώριασαν
Μορφή και περιγράμματα
Άσπρισαν αμετάκλητα
Τα χρώματα της επανάστασης
Που θα δικαίωνε τα όνειρα
Και ήταν πάντοτε νωρίς να γίνει
Ή πάντοτε πολύ αργά
Κι ίσως γι αυτό δεν έγινε ποτέ
(Η αφίσα)

Ένα ακόμη παράδειγμα της πολιτικής συνείδησης του ποιητικού υποκειμένου και της προσπάθειάς του να μεταλαμπαδεύσει και να κοινωνήσει αυτή τη συνείδηση στον αναγνώστη είναι και το ακόλουθο:

Τέλος παρηγοριόμουν ότι οι μεγάλοι αγώνες δεν χρειάζονται
σπουδαίους αλλά επί της ουσίας μόνους και μες τη σοφία της σιωπής
ένιωθα πάντα χρήσιμος ως σκεπτόμενος ή αυτόχειρας
(Άντρας σπουδαίος)

Η κοινωνία με την έννοια της μετοχής είναι άλλο ένα βασικό στοιχείο για την κατανόηση της σχέσης ατόμου-συνόλου, ποιητή-κοινωνίας. Καίριας σημασίας είναι ο όρος μοίρασμα/μοιρασιά. Το ποιητικό υποκείμενο θέλει να κοινωνήσει τη γνώση και ο ποιητής να μοιραστεί την κοσμοθεωρία του με τον αναγνώστη, δηλαδή να γράψει/απευθυνθεί σε κάποιον.

Μην παραλείψω βέβαια να σου πω
Και για την ταπεινότητα
Που συνεχώς μου δραπετεύει
Μέσα από επιθυμίες
Με επικυρίαρχη την αδηφάγο μοιρασιά
(Ερώτημα)

[...]κι έπειτα δεν σε μέλλει αν έκανα πρώτιστο καθήκον το δόσιμο από
ματαιοδοξία ή ανάγκη μοιρασιάς αφού η προσφορά μετράει και όχι η
καθημερινή μου συντριβή
(Κατατάξεις)

Βυθίστηκα στη σιωπή
Παραδόθηκα σε πάθη
Αγαπήθηκα από ναυαγούς
Με δρόσισαν υπέροχα κορίτσια
Και γεύτηκα τη μοιρασιά
Σαν παιδί που δείχνει στη μάνα του
Την πρώτη ζωγραφιά
(Ευτυχής υπόκλιση)

Που να σου εξηγώ
-απάντησε-
Για τη δύναμη της συνήθειας
Τη μέθεξη της γνώσης...
(Ανάγνωση)

Μέχρι στιγμής παρακολουθήσαμε την πρώτη και εκτενέστερη ενότητα των Σχεδίων στην οποία γίνεται λόγος τόσο για τον ποιητή ως δημιουργό και τη σχέση του με την ποίηση όσο και για την κοινωνία εν σχέσει με τον δημιουργό, το έργο και την ποίηση. Έχοντας, λοιπόν, εξετάσει ακροθιγώς αυτά τα επιμέρους ζητήματα και τεκμηριώνοντάς τα με τα κειμενικά δεδομένα, θα προχωρήσουμε στη δεύτερη ενότητα της συλλογής που αποτελείται από 18 ερωτικά, κατά βάση, ποιήματα για να ολοκληρώσουμε την εξεταστική διαδικασία.

Πρέπει να πούμε ότι η ενότητα «Σκούρα Ομορφιά» θα μπορούσε να χωριστεί σε υποενότητες:

α') I-V: όπου έχουμε τη γνωριμία του ποιητικού υποκειμένου με το ποθητό αντικείμενο/υποκείμενο κατάστασης και τη σύζευξή τους που επισφραγίζεται σε επίπεδο επιφάνειας με την ερωτική πράξη.

β') VI-IX: όπου έχουμε την εξύμνηση της «Σκούρας Ομορφιάς» και

γ') X-XVIII: όπου έχουμε την απουσία της αγαπημένης, τον ύμνο στην Αγάπη και τη συνειδητοποίηση της αξίας της τελευταίας που εκφράζεται μέσω της αγαπημένης.

Το ποιητικό υποκείμενο και στις τρεις υποενότητες εξυμνεί με τον ένα ή τον άλλο τρόπο την αγαπημένη. Η αγαπημένη εξιδανικεύεται και γίνεται το απόλυτο σύμβολο της Αγάπης, έννοια που εδώ ταυτίζεται με τον Έρωτα και την «επιστροφή» σε έναν τόπο γαλήνιο- ίσως και τον χαμένο Παράδεισο. Άξιο λόγου είναι ότι η αγαπημένη εξιδανικεύεται αλλά όχι σε βαθμό εξαϋλωσης, όπως θα περιμέναμε. Η αγαπημένη έχει σώμα, είναι υπαρκτή και κυρίως απτή:

[...] άγγιξα την υπέροχη κοιλιά σου [...]
Και με ένα χάδι έγραψες στον άνεμο
Υπέρτατη αξία η αλήθεια της αφής
(IV)

Βυθίστηκα στο σώμα
(V)

Για το ποιητικό Υποκείμενο η αγαπημένη είναι ολόκληρο το σύμπαν του:

Αν όλα δεν είναι έρωτας
Τότε παντού κενό αγαπημένη

Είσαι το δικό μου

Παράθυρο στον κόσμο
Και πώς θα μπορούσε
Να υπάρχει ο κόσμος
Χωρίς εσένα
(III)

Επίσης, για το ποιητικό Υποκείμενο ο Έρωτας (που εκφράζεται με την προϋπόθεση να τον ενσαρκώνει η αγαπημένη) ανάγεται σε υπέρτατη οντολογική αξία καθώς:

Πως θα ήταν η ζωή και ο Θάνατος
Χωρίς τον παραλογισμό του έρωτα
(V)

Στην δεύτερη υποενότητα έχουμε μια καθαρή εξύμνηση της αγαπημένης αλλά και αυτού που εκπροσωπεί, δηλαδή του γυναικείου φύλου. Η αγαπημένη μετατρέπεται σε μούσα:

[..]σου χάριζα αθανασία
Φεγγάρια και λουλούδια
Συντρόφευα τον ύπνο σου
Νικώντας αποστάσεις
(VI)

Εδώ η αγαπημένη θεοποιείται και γίνεται τα συστατικά στοιχεία του σύμπαντος που χωρίς αυτά κατά συνέπεια δεν μπορεί να υπάρξει ζωή (VII).

Στην τρίτη υποενότητα έχουμε την απουσία της αγαπημένης από τον εμπειρικό κόσμο του ποιητικού υποκειμένου. Η απουσία εκτός από τη ρητή αναφορά «απόψε λείπεις» (X) δηλώνεται και από την περιρρέουσα ατμόσφαιρα. Μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ένα είδος αντικειμενικής συστοιχίας κατά τη διατύπωση του T. S. Eliot ή τα *lacrimae rerum* του ομώνυμου ποιήματος του Λ. Πόρφυρα. Γεννιέται εδώ η στέρηση της αγαπημένης:

Με την απουσία σου
Ο χρόνος μακραίνει
Και με την παρουσία σου
Αφανίζεται, τόσο μικραίνει
Βλέπεις οι ερωτευμένοι
Με την έλλειψη μετρούν τον χρόνο
(XI)

Με τη στέρηση όμως γεννιέται και η επιθυμία για σύζευξη με την ποθητή αξία:

Και με πήραν οι μελωδίες
Με ταξίδεψαν
Με έφεραν κοντά γύρω
Μέσα και παντού σου
Αγαπημένη
(XII)

Για να περάσουμε έτσι στη γενίκευση του έρωτα κατά το πρότυπο του λόγου της Διοτίμας του πλατωνικού συμποσίου, δηλαδή από τον έρωτα προς το πρόσωπο, στον έρωτα προς το ωραίο που εδώ εκφράζεται με τον όρο αγάπη:

Α η αγάπη
Που γεμίζει άγια έξαρση τα σωθικά
Πλημμυρίζει την ψυχή
[...]
Πως με στέλνει πως
Σε κείνες τις μοναδικές αισθήσεις
Ύψιστης χαράς και τρίςβαθου πένθους
Σε αυτό το πήγαινέλα- ύμνο της ζωής

Α η αγάπη
πως με στέλνει πως
στα άκρα νόησης κι αισθήματος
(XIV)

Αγάπη
Εσαεί αναβλύζουσα
Πηγή ζωής
(XV)

Η αγαπημένη για το ποιητικό υποκείμενο είναι ακόμη μια πολύτροπος, ζωογόνος και κινητήριος δύναμη αφού αυτό δεν έχει απολέσει την ταυτότητα του· είναι και παραμένει ποιητής:

Πολύτιμη
Κοίταξα βαθιά στα μάτια σου
[...]
Και φεύγω κάθε στιγμή
Για κείνο το ταξίδι που μοιραζόμαστε
Όταν πιάνω την γραφίδα
Και τα λευκά χαρτιά πλημμυρίζουν
Αίμα χρώμα αφηγήσεις δύναμη
Εντάσεις αφανισμού κι ανασυνθέσεις
(XV)

Είσαι κρυμμένη δύναμη
(XVI)

Προχωρώντας διακρίνουμε την φωνή του ποιητή και την αφαίρεση στο λόγο ο οποίος είναι φορτισμένος και κλιμακούμενος προκειμένου να δείξει την απόλυτη συναισθηματική σύζευξη με την αγαπημένη:

Όταν δακρύζεις
Μεγάλη η ησυχία

Όταν κλαίς
Σεβάσμια η σιωπή

Στους λυγμούς σου
Απόλυτη σιγή
Κι άκρατος πόνος
(XVII)

Στο τελευταίο ποίημα της ενότητας προβάλλεται η αξία της σιωπής, δηλαδή των συναισθημάτων των καθαρών και ειλικρινών έναντι της ομιλίας η οποία εδώ είναι αρνητικά θεωρημένη:

Γιατί βυθιστήκαμε σε τόσα λόγια
Ξεχνώντας ότι δεν τα χρειαζόμαστε
(XVIII)

Και ακόμη:

Λιγοστεύουν οι λέξεις
Μεγαλώνουν τα νοήματα
Με μια ματιά
(XVIII)

Όπου γίνεται αντιληπτό ότι η βαθιά και ουσιαστική επικοινωνία και κοινωνία μεταξύ του ποιητικού υποκειμένου και της αγαπημένης έγκειται στα αμφοτέρωθεν συναισθήματα.

Η «Σκούρα Ομορφιά» αποτελεί έναν ύμνο στον Έρωτα αυτόν που συνδέει ουσιαστικά δυο άτομα και που «παιδεύει» (αρχαιοελληνικώς εννοούμενο το ρήμα). Αυτός ο έρωτας εδώ αν και εξιδανικεύεται παραμένει βαθιά ανθρώπινος και τραγικά ενσυνείδητος.

Κλείνοντας την εξεταστική διαδικασία και εφόσον μελετήσαμε τους αρμούς της συλλογής *Σχεδίες* οφείλουμε να επισημάνουμε τη ρηξικέλευθη σύλληψη του Δουατζή που αποτελεί και το βασικό στοιχείο του ποιητικού σύμπαντος των *Σχεδιών*: την Αγάπη. Έννοια με πολλές συνδηλώσεις και συνειρμούς, η αγάπη γίνεται στα χέρια και την γραφίδα του Δουατζή μία ποιητική/ καλλιτεχνική και οντολογική πρόταση που δίνει στο σημερινό αναγνώστη, αν όχι εφόδια σωτηρίας, τουλάχιστον σχεδίες επιβίωσης προκειμένου να σκεφθεί και να προβληματιστεί πάνω στα μείζονα προβλήματα της σύγχρονης κοινωνίας.

Παναγιώτης Ελ Γκεντί. φιλόλογος